

VIII. H O O F D D E E L

Van de Koeldrankjes, Mengsels en Drankjes.

DOOR een Koeldrankje, JULAPIUM, wordt gemeenelyk een aangenaam Vogt veritaan, dat geschikt is tot een Voervogt voor kragtiger Geneesmiddelen, of om na dezelven gedronken te worden, of om nu en dan als een hulpmiddel tusschen beiden ingenomen te worden. In dit opzigt is derzelver grondslag doorgaands gemeen water, of een enkel gedistilleerd water, met een vierde, of een derde van deszelfs hoeveelheid gedistilleerd geestagtig water: Dit mengsel wordt met suiker zoet gemaakt, of met eenige bekwaame fyroop, of het wordt zuur gemaakt met zuuren van plantgewassen of van delfstoffen, of bezwangerd met andere Geneesmiddelen, die met het oogmerk overeenkoomen; zorgdraagende, dat de byvoegsels zodanig zyn, dat ze het saamenmengsel noch onzigtelyk, noch onsmakelyk maaken. De hoeveelheid, in de gemeene voorschriften, op eenmaal gewoonlyk geordonneerd, is zes of agt oncen, om by lepels vol in te neemen.

Een Mengsel, in naauwer zin dus genaamd, bevat sterker stoffen, het zy die ontbindbaar zyn in water, als Uittreksels of Zouten, het zy dat ze niet ontbindbaar zyn, als poeders; wordende hier meer acht gegeven op het geneeskundig oogmerk, dan op de ooglykheid of de smaakelykheid van het Saamenmengsel. Daar is inderdaad geen naauwkeurig onderscheid tusschen die beiden; dewyl het zelfde Saamenmengsel by den eenen dikwyls een Koeldrankje, en by den anderen een Mengsel genoemd wordt; alhoewel, over 't algemeen, weingen den naam van Koeldrankje aan een zeer onaangenaam vogt, of dien van een Mengsel, aan een zeer aangenaam zullen geeven.

Een Drankje verschilt van een Koeldrankje, of Mengsel, alleen daar in, dat het in minder hoeveelheid wordt voorgeschreeven, als zynde geheel en al voor eene gifte geschikt.

JULEPUM E CAMPHORA.

Koeldrankje van Kamfer.
Lond.

Neem van
Kamfer, een drachma;
Tweemaal gerafineeerd suiker, een half on-
ce;
Kookend water, een pint.

Vryf de Kamfer eerst met een weinig verbeterden Geest van wyn, tot datze zagt wordt; en daar na met de suiker, tot dat ze volkomen vermengd zyn: doet 'er dan het water met weinigjes tefens by, laat het mengsel in een beslooten vat koud worden, en doet het eindelyk door een teems.

Dit is een veel gemakkeliker en zekerer weg, om Kamfer met wateragtige vogten te vermengen, dan dezelve met water alleen te vryven, of dezelve op vuur te zetten, en dan in water te blusschen, gelyk in onze voorgaande Apotheek, en in andere Apothekersboeken wordt voorgeschreeven: hoewel ook deeze wyze zelfs aan eenige ongemakken onderhevig is; dewyl een gedeelte van de Kamfer uitwaassent, ten zy men groote zorgvuldigheid gebruikt, in het opgieten van het kookende water; en dewyl 'er een gedeelte op den teems blyft. Het Koeldrankje smaakt sterk

naar de Kamfer, en kan, in gevallen daar deze droogery te pas komt, tot de gifte van een lepelvol worden ingegeven. In voorschriften, die op staande voet gereed gemaakt worden, wordt somtyds Azyn in plaats van Water gebruikt; om dat dit zuur het Koeldrankje niet alleen aangenaamer maakt voor het gehemelte en de maag, maar ook de uitwerking van de Kamfer bevordert en verder uitstrekt, door dezelve dienstig te maaken in sommige koortsen, waarin dat heete prikkelende Geneesmiddel, op zich zelf alleen, minder gevoeglyk zoude zyn. In dit gezigtspunt beschouwd, is het volgende voorschrift een zeer fraai.

JULEPUM E CAMPHORA ACETOSUM.

Koeldrankje van Kamfer met Azyn.

Neem van
Kamfer, een drachma;
Arabische Gom, twee drachma's;
Tweemaal gerafioneerde suiker, een half
once;
Azyn, een pint.

Vryf de Kamfer met eenige droppelen verbeterden Geest van wyn, tot dat ze week wordt; doet 'er dan de Gom, vooraf met even zoo veel water tot een slym gemaakt, by, en vryf het te saamen tot dat alles volkomen gemengd is, doet den Azyn met de suiker, daar in ontbonden, langzaamerhand daar by.

Door deze behandeling wordt de geheele zelfstandigheid van de Kamfer vereenigd met, en hangende gehouden in het vogt; en gevolgelyk is elke lepel vol even kragtig als een grein en zeven agtste van een grein van de Kamfer in zelfstandigheid. Dezelfde behandeling gelukt insgelyks wel, als men watertot het scheivogt gebruikt; en als de bystand van Salpeter vereischt wordt, kan zé in beide gedaanten daar by gedaan worden.

JULEPUM E CRETA.

*Koeldrankje van Kryt.
Lond.*

Neem van
Het witte bereide Kryt, een once;
Tweemaal gerafioneerde suiker, zes drachma's;
Arabische Gom, twee drachma's;
Water, twee pinten.

Meng het t'saamen.

Dit Koeldrankje is voor hartbranding, en andere soortgelyke ongeteldheden geschikt, die uit zuure sappen in de eerste wegen ontstaan. Het voornaamste gebruik van de Gom is, een grooter trap van dikte aan het water te geeven, en het zelve inlaat te stellen, om de poeder van kryt in het zelve hangende te houden.

JULEPUM E MOSCHO.

*Koelkrankje van Muskus.
Lond.*

Neem van
Damast-Roozewater, zes oncen by maate;
Muskus, twaalf greinen;
Tweemaal gezuiverde Suiker, een drachma.

Vryf de Suiker en de Muskus te saamen, en doet 'er het Roozewater langzaamerhand by.

Dit is eene verbetering van het KOELDRAKJE MET MUSKUS VOOR MOEDERKWAALLEN van Bates. Oranje bloesem water was door dien Uitvinder voorgeschreeven; en dit komt inderdaad met de Muskus beter overeen, dan Roozewater: maar om dat het eerste bezwaarlyk in volmaaktheid te krygen is, zoo is het laatste hier geordonneerd. Het Koeldrankje vertoont zich eerst troebel: doch als het een wyl tyds gestaan heeft, legt het een bruin poeder af, en wordt klaar; maar verliest ter zelve tyd een groot gedeelte van zyne kragt. Dit ongemak kan men voorkomen,

men, door de Muskes ter dege te vryven met twee of drie drachma's slym van Arabische Gom, eer men het water daar by doet, gelyk in het voorgaande HOOFDDEEL tot het maaken van Amandelmelken is voorgeschreeven: dus zal de Gom maaken, dat de gantsche zelfstandigheid van de Muskus in het water blyft hangen. Vlugge Geeften zyn in veele gevallen ook een nuttig byvoegfel by Muskus, en maaken het water insgelyks bekwaam, om wat meer van de Muskus ontbonden te houden, dan het anders zoude doen. Het volgende Saamenmengfel van deeze foorte wordt in sommigen van onze Gasthuizen gebruikt.

JULEPUM MOSCHATUM.

Koeldrankje met Muskus.

Neem van
Roozewater, zes oncen;
Vluggen oliagtigen Geest, anderhalf drachma;
Muskus, vyftien greinen;
Witte Suiker, een half once.

Vryf de Muskus met de Suiker en meng dan de andere inmengfels daar mede.

JULEPUM ALEXIPHARMACUM.

Uitdryvend Koeldrankje.

1.

Neem van
Enkel luchtverdryvend Water, zes oncen;
Geestagtig luchtverdryvend water, twee oncen;
Siroop van July-Nagelbloemen, twee drachma's.

Meng het alles t'saamen.

2.

Neem van
Enkel luchtverdryvend water, zes oncen;

Geestagtig luchtverdryvend Water met Azyn, twee oncen;
Siroop van Limoensap, twee drachma's.

Meng het te saamen.

JULEPUM CARDIACUM.

Hartversterkend Koeldrankje.

1.

Neem van
Enkel Kaneelwater,
Enkel Oranjeschilwater, van elks drie oncen;
Nootmuschaat water, twee oncen;
Siroop van Oranje schillen, een half once.

Meng het te saamen.

2.

Neem van
Dilzaadwater, zes oncen;
Kardamomzaad water, twee oncen;
Saamengestelden Geest van Lavendel;
Siroop van saffraan, van elks twee drachma's.

Meng het te saamen.

JULEPUM CARMINATIVUM.

Windbreekend Koeldrankje.

1.

Neem van
Fenkelzaad water, zes oncen;
Saamengesteld Jenever water, twee oncen;
Siroop van July-Nagelbloemen, een half once.

2.

Neem van
Jamaicasche Peper water, zes oncen;

Sass.

Saamengefeld Anyszaad water, twee on-
cen;
Siroop van Oranje schillen, een half once.

3.

Neem van
Dilzaad water, zes oncen;
Saamengefeld Karewei water, twee oncen;
Siroop van Gember, een half once.

JULEPUM HYSTERICUM.

Koeldrankje voor Moederkwaalen.

1.

Neem van
Enkel Polywater,
Bevergyl water, van elks drie oncen;
Geestagtig Polywater, twee oncen;
Enkele syroop, twee drachma's.

2.

Neem van
Enkel luchtverdrievend water, zes oncen;
Kardamomzaad water, twee oncen;
Saamengefelden Geest van Lavendel,
Vluggen speceryagtigen Geest, van elks een
drachma;
Siroop van July Nagelbloemen, een half
once.

3.

Neem van
Dilzaadwater, vier oncen;
Enkel Pepermunt water, twee oncen;
Aftreksel van Kardamom (a),
Siroop van Gember, van elks twee drach-
ma's.

JULEPUM REFRIGERANS.

Verkoelend Koeldrankje.

Neem van
Rhynschen Wyn, vyf oncen;
Damast-Roozewater, twee oncen;
Sevillie Oranje sap,
Siroop van Vioolen, van elks zes drach-
ma's.

JULEPUM STOMACHICUM.

Koeldrankje voor de Maag.

1.

Neem van
Enkel Muntwater, zes oncen;
Geestagtig Muntwater, twee oncen;
Siroop van Saaffraan, twee drachma's.

2.

Neem van
Aftreksel van Munte (b), zes oncen;
Kardamom water, twee oncen;
Enkele Syroop, een half once.

3.

Neem van
Kaneelwater, zes oncen;
Nootmuschaat water,
Aftreksel voor de Maag (c), van elks een
once;
Siroop van Oranje schillen, een half once;

DE tytels van deeze mengfels drukken de
oogmerken uit, waar toe zy geschikt zyn:
vier of vyf lepels vol kunnen 'er nu en dan
van ingenomen worden, of zy kunnen als
voervogten voor kragtiger Geneesmiddelen ge-
bruikt worden.

De volgende Koeldrankjes worden in de
Edinburgsche Ziekenkamer gebruikt.

JULAPIUM AMMONIACUM.

Koeldrankje van Ammoniac.

Neem

(a) *Tinctura Cardamomi.* (b) *Tinctura Menthae.* (c) *Tinctura Stomachica.*

Neem van
Mielk van Ammoniac, vier oncen;
Syröop van Zee-Ajuin, drie oncen.

Meng het te saamen.

Twee lepels vol van dit Mengfel kunnen tweemaal daags ingegeven worden, in hoesten, Amborftigheden, en bezetheden op de Borst. Het is een Geneesmiddel van groote uitwerking, maar niet weinig onaangenaam, alhoewel het in de Gasthuizen, daar het gebruikt wordt, een Koeldrankje genoemd wordt.

JULAPIUM ANTIHYSTERICUM.

Koeldrankje tegen de Moederziekte.

Neem van
Polywater, vier oncen;
Saamengesteld Valeriaan water, twee oncen;
Aftrekfel van Bevergyl, twee drachma's;
Zout van Hartshoorn, tien greinen;
Witte suiker, zes drachma's.

Meng het te saamen.

De kragten van dit Saamenmengfel zyn kenbaar genoeg uit deszelfs tytel: de gifte is twee leepels vol, twee of driemaal daags in te neemen.

JULAPIUM CARDIACUM.

Hartversterkend Koeldrankje.

Neem van
Luchtverdrievend Water, vier oncen;
Specery Water, twee oncen;
Vluggen olieagtigen Geest,
Aftrekfel van Saffraan (d), van elks twee drachma's;
Witte Suiker, een half once.

Meng en maak het tot een Koeldrankje.

(d) *Tinctura croci.*

IV. DEEL.

Dit mengfel is een nuttig hartversterkend middel, in alle neerflagtigheden van de geesten, in verminderingen van slappe koortsen, en in de slaauwten, waaraan Moeder- en mildzieke Menschen onderworpen zyn. Een once, of twee lepelsvol kan, twee of driemaal daags, voor eene gifte worden ingenomen.

JULAPIUM DIAPHORETICUM.

Zweetdrievend Koeldrankje.

Neem van
Luchtverdrievend water, vier oncen;
Geest van Mindererus, twee oncen;
Zout van Hartshoorn, tien greinen;
Witte Suiker, zes drachma's.

Meng het tot een Koeldrankje.

Dit uitsteevende Saamenmengfel is een zeer kragtig Zweetmiddel, en beantwoordt veel kragtiger en met grooter zekerheid aan deszelfs oogmerk, dan veele anderen, die tot het zelfde oogmerk geschikt zyn. Wanneer een overvloedig Zweeten moet verwekt worden, gelyk in zinkingagtige Ziekten, of verkoudheden, moet men elk uur, of om de twee uren, twee lepelsvol, warm in 't bed, inneemen, tot dat het Zweet uitbreekt; en indien warme afspoelende vogten niet genoeg instaat zyn om het zelve gaande te houden, moet het zelfde Geneesmiddel nu en dan herhaald worden.

JULAPIUM DIAPHORETICUM ACIDUM.

Zuur Koeldrankje om te Zweeten.

Neem van
Luchtverdrievend water, vier oncen;
Theriakel Azyn, twee oncen;
Aftrekfel van Saffraan, een half once;
Geest van Barnsteen, een drachma;
Witte Suiker, een once.

Meng het t'saamen.

Da

Mmmm

De zuure hoedanigheid van dit Zweetdrankje maakt het meer byzonderlyk geschikt voor die Ziekten, waar in eenige van de inwendige deelen ontstoken zyn, als in het Zydwee en de Longontsteeking(e). Het wordt tot dezelve gifte ingegeven, als het voorgaande.

JULAPIUM DIURETICUM.

Pisdryvend Koeldrankje.

Neem van

Geest van Mindererus, vier oncen;
Saamengesteld Mirkswortelwater, twee oncen;
Siroop van Althea wortels, drie oncen.

Meng het te saamen.

DE Geest van Mindererus is een uitstee- kend openend zoutagtig vogt, instaat om ontlastingen te bevorderen, het zy door de zweetgaaten, het zy door de piswegen, naar dat men het zelve ingeeft. Wy hebben hier boven gezien, dat, wanneer het warm in 't bed wordt ingenomen, het een kragtig zweetmiddel is; byzonderlyk als het door vlugge Zouten, kleine giften van Heulsapmiddelen, of andere zelfstandigheden, die ingericht zyn om deszelfs werking tot de huid te bepalen, ondersteund wordt. Indien de Lyder in een koele lucht wat omwandelt, werkt het zagte- lyk, maar meesten tyd kragtig door de pis, de byvoegfels, hier daar by gedaan, strooken wel met dat inzicht, en bevorderen deszelfs werking. Dewyl deeze Artseny de pisontlasting verwekt, zonder de deelen te verhiten of te prikkelen, zoo heeft dezelve niet alen plaats in Waterzuchten, maar ook in ontsteekingagtige Ziekten, waar in deeze heilzame afscheiding moet bevorderd worden. Het wordt tot de hoeveelheid van twee lepelvol, driemaal daags, ingegeven.

Een drachma Geest van Amber, wordt somtyds met dit Koeldrankje vermengd, welk echter niet schynt eenige vermeerdering van

kragt van dit innengsel te ontvangen: wat voore kragten het Zout van Barnsteen ook moge bezitten, (die waarschynelyk zoo groot niet zyn, als men gemeenelyk onderstelt) zoo is de Geest toch in eenen zeer laagen trap daar mede bezwangerd, zie bladz. 499.

JULAPIUM FOETIDUM.

Stinkend Koeldrankje.

Neem van

Affa foetida, anderhalf drachma;
Wynruit water, zes oncen;
Saamengesteld Valeriaan water, twee oncen;
Olie van Hartshoorn, twintig droppels;
Witte suiker, tien drachma's.

Vryf de stinkende Gom in het Wynruitwater, tot datze ontbonden is, en de Olie op de Suiker hebbende laten druipen, zoo meng alles t'saamen tot een Koeldrankje.

Dit Saamenmengsel is niet weinig stinkend en afzigtelyk; nogthans is het een Geneesmiddel van groote kragt in Mild- en Moederziekte, Amborstigheden, en andere Zenuw-Ziekten: de gifte is een lepelvol, om driemaal op een dag in te neemen. Het wordt somtyds zonder de Olie van Hartshoorn bereid.

JULAPIUM HYDRAGOGICUM.

Koeldrankje om het Water af te dryven.

Neem van

Kamilbloemen-water, zes oncen;
Braaking verwekkenden Wynsteen, tien greinen;
Siroop van Hartsdoorn, twee oncen.

Meng het te saamen.

VAN dit Koeldrankje worden, alle twee uren, twee lepelvol ingegeven, in gevallen van Waterzucht, tot dat het genoegzame uitwer-

(e) Pleuritis & peripneumonia.

werking heeft, als een buikzuiverend middel; het welk het gemeenelyk doet, eer de hoeveelheid, die hier wordt voorgeschreeven, opgebruikt is. Braaking verwekkende Wynsteen, dus in kleine giften ingegeven, en dikwyls herhaald, is zulk een zeker en kragtig buikzuiverend middel, als het een braakmiddel is, wanneer het in grooter hoeveelheid in eens wordt ingegeven. Nogthans werkt het gemeenelyk gemakkelyk genoeg.

JULAPIUM SISTENS.

Stoppend Koeldrankje.

Neem van

Luchtverdryvend water, vier oncen;
Specery water, twee oncen;
Japoneesch Conserf, twee drachma's;
Japan Aarde, in poeder, een drachma;
Vloeibaar Heulfap, veertig droppels;
Witte Suiker, een half once.

Meng het wel te saamen.

Dit Koeldrankje is voor Roodelooopen, en Buikloopen geschikt; waarin het, na behoorlyke ontlastingen, gemeenelyk de krimpelingen verligt en den loop stuit. Het moet, drie of viermaal daags, tot de hoeveelheid van een lepelvol elke reis, worden ingegeven.

MISTURA ALEXETERIA.

Luchtverdryvend Mengsel.

Neem van

Gemeen water, vier oncen;
Geestagtig Luchtverdryvend water, met Azyn,
Koeldrankje van Kamfer, van elks anderhalf once;
Saamengesteld poeder van Contrayerva, vier scrupels;
Salpeter, twee scrupels;
Syroop van Oranje schillen, zes drachma's.

Meng het te saamen.

In Gasthuizen en plaatsen, die eene kwaade lucht hebben, veranderen de gemeene ontsteekingagtige Koortsen somtyds in Rot- en kwaadaartige Koortsen. Om nu tegens toevallen van deezen aart op zyne hoede te zyn, kan men, zoo ras als de ontsteeking begint te bedaaen, of de pols zagter te worden, drie of vier lepels vol van dit verdryvend Mengsel, alle zes uren, ingegeven. Kamfer schynt best te slagen, als ze dus in eene vloeibare gedaante wordt ingegeven; en het kragtigste te zyn in zulke kleine giften, om ontsteeking en toevallen op de Zenuwen te doen bedaaen; gelyk ook om eene zagte Zweeting te bevorderen.

MISTURA ANTIDYSENTERICA.

Mengsel tegen de Roodeloop.

I.

Neem van

Enkel Kaneelwater, zeven oncen;
Geestagtig Kaneelwater, een once;
Slikmiddel van Scordium met Opium, een half once.

Meng het te saamen.

2.

Neem van

Uittreksel van Campeche hout, drie drachma's;
Aftreksel van Japanaarde, twee drachma's;
Geestagtig Kaneelwater, een once;
Gemeen water, zeven oncen.

Ontbind het Extract in het Kaneelwater, en doet 'er dan het gemeene water, en de Tinctuur by.

In nieuwe Roodelooopen, kan men een lepelvol of twee van elk deezer Mengsels, na de noodige ontlastingen, ingegeven, na elke beweeging, of om de vier of vyf uren eens: indien het eerste, dat een zagt middel van Heulfap is, feilt rust te bezorgen, is zulks een teken, dat 'er nog wat van de bedorven

Mmmmm 2

vog-

vogten in de Ingewanden is, en dat het beeter is met de ontlasting voort te gaan, dan den loop te stuiten. Deeze Geneesmiddelen zullen somtyds ook plaats vinden op het einde van de ziekte, wanneer dezelve door verzuim, of kwaade behandeling, zoo lang aangehouden heeft, dat de kracht veel verminderd is, de darmen grootelyks verslapt, en derzelver vlokagtig bekleedsel afgebeeten is; mits dat 'er geen ichoreuze of onwillige afgang, spruw (a), vlekken of peper-koorns (b), hik, of groote benaauwdheid op de borst zy. Rhabarber en deeze saamentrekkende middelen moeten zodanig met elkanderen tusschen beiden verpoosd worden, dat, ter zelve tyd, dat de bedorven vogten uitgedreeven worden, de kracht ondersteund, en de darmen gespannen mogen worden. Zie Dr Pringle's uitneemende *Aanmerkingen over de Legerziekten*, pag. 254 enz. waar de Leezer een volkomen en voldoende geschiedenis zal vinden van de toevallen en de geneezing deezer Ziekte, die zoo menigvuldig en zoo doodelyk is in 't veld.

MISTURA ANTIEMETICA SALINA.

Zoutagtig Mengsel tegen het braaken.

Neem van

Zout van Alfem, een half drachma;
Limoensap, zes drachma's;
Enkel Kaneelwater, een once;
Fyne Suiker, een scrupel.

Meng het te saamen.

Dit Mengsel wordt dikwerf voorgeschreeven, niet alleen tot het oogmerk in den tytel uitgedrukt, maar ook als een zoutagtig openend middel, in de Geelzucht, Ontsteeking en andere Ziekten, waar Artsenyen van deezen rang te pas koomen.

MISTURA CARDIACA.

Hartversterkend Mengsel.

(a) *Asphib.* (b) *Petechia.*

Neem van

Enkel Kaneelwater, vier oncen;
Geestagtig Kaneelwater, twee oncen;
Uittreksel van Safran, een scrupel;
Conserf van Kermes, zes drachma's.

Meng het te saamen.

In groote slaauwten en neêrgedruktheden, kan elk half uur een lepelvol van dit ryk hartversterkend Mengsel worden ingenomen.

MISTURA AD PHTHISIN.

Mengsel voor de Teering.

Neem van

Balssem Copaiva, een drachma;
Gemeen Water, vier oncen;
Geestagtig Kaneelwater, een once;
Siroop van Oranjeschillen, een half once.

Laat de Balssem in eene behoorlyke hoeveelheid dooijers van Eijeren ontbonden, en dan met de andere innengfels vermengd worden.

Neem van

Thebaiesch Uittreksel, een grein;
Conserf van Roozen, een half drachma.

Meng het te saamen tot een Brok.

Neem van

Honich-siroop van Zee-Ajuin, anderhalf drachma;
Thebaiesch Aftreksel, vyftien droppels;
Geestagtig Kaneelwater, twee drachma's;
Gemeen Water, twee oncen.

Meng het te saamen.

Li.

In den gevorderden staat van Teering kunnen we twee soorten van Hoest onderscheiden; eene veroorzaakt door de Zweeren, en de andere door dun scherp vogt, dat op de keel en de luchtpyp valt; welke deelen dan, van derzelver slym beroofd zynde, ten uiterste gevoelig worden voor prikkeling. En het is mogelyk deeze laatste, die het pynelykste en moeiljykste voor den Lyder is. De eerste soort vereischt balsmagtige middelen, als de zweer open is, en de stoffe ontlatt kan worden. Tot dit oogmerk is het eerste der bovenstaande Mengsels een zeer fraai en kragtig voorschrift: twee lepels vol moeten op een reis tweemaal daags worden ingenomen: indien de Balsm purgeert, zullen twee drachma's van het pynstillend Elixir, gevoegd by de hoeveelheid van het Mengsel, hier voorgeschreeven, deeze uitwerking voorkoomen. De andere soort van Hoest kan alleen door verdikkende middelen verzagt worden: en tot dat oogmerk is het tweede van de bovenstaande saamenmengsels een van de best slagende Artsenien: het Conserf is alzins veilig, en anders wel geschikt naar den aart der ziekte; maar gering van kragten: het heulsappig Uittrekfel is een van de kragtigste innengsels; maar moet met veele omzigtigheid ingegeven worden, dewyl de Heulsapmiddelen in 't algemeen geschiktheid hebben om te verhitten, het lyf te verstoppem, en de borstontlasting te stuiten. Dewyl deeze kwaade hoedanigheden grootendeels verbeterd worden door de Zee-Ajuin; zoo kan het derde mengsel, zoo ras als de Lyder begint te klaagen over rustelooze nagten wegens den Hoest, worden ingegeven, ten tyde dat men naa bed gaat. Zie *Pringle's* Aanmerkingen over de Legerziekten.

MIXTURA E VALERIANA.

Mengsel van Valeriaan Wortel.

Neem van
Enkel Peper-munt water, twaalf oncen;
Wilden Valeriaan wortel in poeder, een once;
Saamengestelden Geest van Lavendel, een half once;

Mmm 3

Syroop van Oranje schillen, een once.

Meng het te saamen.

WILDE Valeriaan wortel, een van de voornaamste Geneesmiddelen in vallende Ziekten en Duizeligheden, schynt beeter te slaagen, als hy dus in zelfstandigheid wordt ingegeven, dan wanneer hy in de gedaante van een Afrekfel of Trekfel wordt toegediend. De Vogten, hier by denzelven gevoegd, strooken uitteekend wel daar mede, en door derzelver verwarmende en prikkelende hoedanigheid, bevorderen zy deszelfs kragten. Twee lepels vol van het Mengsel kunnen twee of driemaal daags worden ingenomen.

HAUSTUS CATHARTICUS.

Buikzuiverende Drank.

1.

Neem van
Schammonie, tien greinen;
Geest van Rosmaryn, twee drachma's;
Syroop van Hartsdoorn, zes drachma's.

Vryf de Schammonie met den Geest in een glazen mortier, en meng 'er, als het volkomen vereenigd is, de syroop in.

2.

Neem van
Jalap, in poeder, een scrupel;
Ipecacoanha, drie greinen;
Saamengesteld Jeneverwater, een once;
Trekfel van Lynzaad, anderhalf once;
Enkele syroop, een drachma.

Meng het te saamen.

BEIDE deeze saamenmengsels zyn sterke buikzuiverende middelen, en nogthans meestendeels zagt en veilig in hoonne werkinge. Zy zyn voornaamelyk voor de Waterzucht geschikt, waarin zy overvloedige ontlasting be-

zet.

zorgen, zonder den Lyder zoo veel te verzwakken en te vermoeijen als veele andere Geneesmiddelen van deeze soorte doen.

HAUSTUS CATHARTICUS SALINUS.

Zoutagtige buikzuiverende Drank.

Neem van

Glaubers purgeer Zout,
Manna, van elks zes drachma's;
Kookend Water, drie oncen;
Aftreksel van Kardamom, een drachma.

Ontbind het Zout en de Manna in het Water, en, het vogt afgekleinsd hebbende, doet 'er het Aftreksel van Kardamom by.

Dit is een zeer fraai en aangenaam zoutagtig buikzuiverend middel. Want Aftreksel van Kardamom is een van de beste byvoegfels by vogten van deeze soorte, of by de mineraale purgeerwaters, om dezelve ontvangbaar voor de maag te maaken,

HAUSTUS DIAPHORETICUS.

Zweet Drank.

Neem van

Geest van Mindererus,
Siroop van witte Papavers, van 'elks een half once;
Zout van Hartshoorn, vyf greinen.

Meng het te saamen.

DEEZE Drank is een zeer kragtig Zweetmiddel. Het wordt veilig, en menigmaal met goed gevolg, ingegeven, in 't begin van ontsteekingagtige Koortsen, na eene Aderlaating; daar de *Theriaca*, en andere verwarmende zelfstandigheden, gewoonelyk gebeezygd, indien zy feilen zweet voort te brengen, de koorts vermeederen.

HAUSTUS DIURETICUS.

Pisdryvende Drank.

1.

Neem van

Honich-syroop van Zee-Ajuin, anderhalf drachma;
Enkel Kaneel water, een once;
Saamengefelden Geest van Lavendel,
Siroop van Oranje schillen, van elks een drachma.

Meng het te saamen.

2.

Neem van

Azyn van Zee-Ajuin, een drachma (of anderhalf);
Zout van Alfem, een half drachma;
Limoensap, zes drachma's;
Enkel Kaneelwater, anderhalf once;
Geestagtig Peper-munt water, een half once;
Siroop van Oranje schillen, een drachma.

Laat het Zout van Alfem en Limoensap eerst t'saamen vermengd worden, en doet de andere inmengfels dan daar by.

3.

Neem van

Pisdryvend Zout, twee scrupels;
Honich-syroop van Zee-Ajuin, een drachma by maate;
Water, anderhalf once.

Meng het te saamen.

4.

Neem van

Aftreksel van Spaansche Vliegen, vyftien droppels;
Zout van Alfem, een half drachma;
Limoensap, zes drachma's;
Enkel Polywater, anderhalf once;
Enkele syroop, twee drachma's.

Meng het te saamen.

DE

DE twee eersten van deeze fraaije en kragtige Saamenmengfels zyn door Dr. MEAD aangepreezen, om de pis te bevorderen in de Waterzucht. Hy ordonneert dezelve elken avond, of dikwylf in te neemen, naar dat de toevallen daar toe dringen. De Zee-Ajuin, een der sterkste pisdryvende middelen, wordt hier, door de bygedaane byvoegfels niet alleen aangenaamer voor de maag en 't gehemelte gemaakt, maar ook kragtiger geschikt om aan de bedoelde oogmerken te beantwoorden. De twee anderen zyn uit onze Gasthuizen overgenomen; in welken het eerste, naar het zelfde ontwerp als de twee voorgaande te saamengesteld, te recht onderscheiden wordt met den naam van *mitior*, of zagter; en het laatste, bevattende, behalven de zoutagtige stoffe, eene maa-tige gifte van Spaansche Vliegen, door dien van *fortior* of sterker.

HAUSTUS ANODYNO-DIURETICUS.

Een pynstillende pisdryvende Drank.

Neem van

Loog van Wynsteen, een half drachma;
Thebaïsch Afreksel, veertig droppels;
Peper-munt Water, een once;
Enkel Kaneel-water, een half once;
Geestagtig Kaneelwater, twee drachma's;
Siroop van Altheawortels; een drachma.

Meng het te saamen.

ALHOEWEL de Beoeffenaars der Geneeskunst het zelden hebben durven waagen, om Heulsap in te geeven in Waterzuchten; zoo is deeze pynstillende droogery nogthans in zodanige Waterzuchten, die met groote pyn verzeld gaan, door de pyn te stillen, en de vernaauwing der wegen, die altoos door pynelyk gevoel veroorzaakt wordt, wech te neemen, een Geneesmiddel van grooten dienst, en bevordert de ontlasting der pis op eene aanmerkelyke wyze. Dr. Mead geeft een merkwaardig voorbeeld op van de goede uitwerking van het boven voorgeschreeven Mengfel, in een persoon, die met eene Waterzucht in den Onderbuik (*c*) en Buikzwelling (*d*) worstelde, terwyl de pyn ook onverdraaglyk, de dorst heevig, en de pis zeer gering was: de sterker buikzuiverende middelen vermeerderden de ziekte; Zeep, Loogzouten, Salpeter, en andere pisdryvende middelen, waren vrugteloos beproefd: Deeze drank echter (toen de Lyder buiten hope scheen van eenige hulpe door de Geneeskunst te zullen bekoomen) bezorgde onverwagte verligting, niet alleen door eenen zagten slaap en stilland van de pyn, maar ook door eene overvloedige ontlastinge van de pis: en door het Geneesmiddel voor eenigen korten tyd om de agt uren te herhaalen, en naderhand versterkende middelen te gebruiken, werdt de geneezing volkomenlyk voltooid.

(*c*) *Ascites.* (*d*) *Tympanites.*



IX. HOOFD: